

Kształcenie dwujęzyczne: teoria i praktyka

Katarzyna Brzosko-Barratt

K.Brzosko-Barratt@uw.edu.pl

Edukacja językowa

- Różnojęzyczność (ang. plurilingualism)
- Wielojęzyczność (ang. multilingualism)

Edukacja językowa (w tym dwujęzyczna) nie jest obecnie postrzegana jako nauka jednego, dwóch czy trzech języków w izolacji (monolingwalnie). Obecnie celem edukacji językowej jest rozwinięcie umiejętności językowych, które są widziane bardziej globalnie poprzez rozwijanie kompetencji językowych, na które wszystkie języki mają wpływ.

- Zmiany dotyczą praktyki szkolnej, organizowania edukacji w szkołach dwujęzycznych oraz procesu przygotowania nauczycieli do prowadzenia edukacji dwujęzycznej

Terminy związane z edukacją dwujęzyczną

- **Immersja językowa** (zanurzenie)
(Kanada, USA, Europa)
- **English Medium Instruction (EMI)**
(Nauczanie w języku angielskim-
głównie uczelnie wyższe)
- **CLIL** (zintegrowanie podejście
przedmiotowo-językowe)

Wspólne cechy

- Język obcy staje się medium do nauczania treści przedmiotowych
- Dotyczy zarówno języków obcych, ale i języków mniejszości, języków zagrożonych;
- Celem nauczania jest osiągnięcie przez uczących tzw. dwujęzyczności addytywnej;
- Program nauczania jest powiązany z programem kształcenia ogólnego (podstawą programową).

Jakie czynniki wpływają na edukację dwujęzyczną

- poziom przygotowania nauczycieli do nauczania dwujęzycznego
- poziom znajomości języka obcego przez uczniów i nauczycieli
- umiejętności pisania i czytania w innych językach
- wcześniejsze doświadczenia edukacyjne dzieci
- wspieranie edukacji dwujęzycznej przez władze oświatowe
- poziom zintegrowania programów kształcenia

Wyzwania kształcenia nauczycieli dwujęzycznych w Polsce (i zagranicą)

- Problemy związane z regulacjami prawnymi oraz standardami kształcenia (braku standardów kształcenia nauczycieli dwujęzycznych)
- poziom znajomości języków obcych wykładowców oraz studentów (poziom B2 czy C1)
- brak wykładowców z doświadczeniem nauczania dwujęzycznego w obrębie poszczególnych dydaktyk
- podział między metodykami przedmiotowymi (edukacja przyrodnicza, artystyczna, zdrowotna), a nauczaniem języka
- brak zajęć na temat edukacji dwujęzycznej (jeżeli to głównie na kierunkach językowych a nie przedmiotowych)
- Ograniczone możliwości łączenia języka z innymi przedmiotami np. poprzez wspólne tworzenie planów, materiałów dydaktycznych, wspólnego oceniania planów
- ograniczony dostęp do szkół dwujęzycznych w czasie praktyk

Pedagogika
przedszkolna i
wczesnoszkolna
nowe standardy
kształcenia
(2021)

(przygotowanie
do nauczania
języka obcego)

- 5 letnie studia
- 60 godzin psychologiczno-pedagogicznych podstaw nauczania języka obcego
- 60 godzin metodyki nauczania języka obcego
- 120 godzin języka obcego
- Praktyki językowe nie mają przypisanej liczby godzin (?)

Przykład: Graduate Programme of Teaching English to Young Learners (GPTE) na UW

- Studia magisterskie prowadzone w języku angielskim (EMI)
- Przygotowujące do wczesnego nauczania języka angielskiego oraz integracji językowo-przedmiotowej
- Rozwijanie kompetencji językowych studentów (szereg kursów oraz pisanie pracy magisterskiej)
- Teoria i praktyka wczesnego nauczania języka oraz edukacji dwujęzycznej
- Edukacja przedmiotowa w języku angielskim
- Umiejętność planowania i integrowania języka i treści przedmiotowych poprzez wspólne zadania
- Praktyki w szkołach dwujęzycznych pod opieką doświadczonych mentorów
- Wizyty studyjne w innych miastach oraz zagranicą

Co wiemy o potrzebach doskonalenia nauczycieli dwujęzycznych

- Zróżnicowane potrzeby w zależności od wykształcenia (nauczyciel języka, nauczyciel treści przedmiotowych, kontekstu szkoły, doświadczenie studiowania/pracy zagranicą)
- Obszary doskonalenia: metody/strategie edukacji dwujęzycznej, język obcy, język specjalistyczny, umiejętności informatyczne, praca z tekstem (literacy), tworzenie programów nauczania, umiejętność łączenia treści przedmiotowych i języka
- Umiejętności pracy zespołowej, współpracy wewnątrzszkolnej oraz zewnątrzszkolnej, współpracy zagranicznej Czura, A.K.Papaja, and M.Urbaniak, 2009; Moat, 2011, 2014)

CLIL definicja

Dwuogniskowe podejście edukacyjne, w którym dodatkowy język, niezależnie od tego, czy jest to język obcy, drugi czy język mniejszości narodowej, jest używany jako narzędzie uczenia się i nauczania zarówno treści przedmiotowych, jak i właśnie tego języka”(Pawlak, 2010,p. 13).

Content, communication, cognition, culture

4Cs

Treści (content)-dotyczą kontekstu uczenia się, który nawiązuje do potrzeb i zainteresowań uczniów

Komunikacja (communication) polega na używaniu języka do uczenia się, oraz pośredniczeniu w przekazywaniu pomysłów, myśli i wartości

Poznanie (cognition) obejmuje postępy uczniów w zakresie zdobywania wiedzy (oparte na istniejącej wiedzy, umiejętnościach, postawach i zainteresowaniach i doświadczeniach uczniów)

Kultura (culture) interpretacja w odniesieniu do własnej kultury uczniów, edukacji wielokulturowej

Wyzwania

Trudności związane z łącznością między treściami przedmiotowymi a językiem (content and language integration)

- Nauczyciele przedmiotowi, nie zawsze w pełni rozumieją wpływ języka na procesy przyswajania treści przedmiotowych
- Nauczyciele języków obcych nie zawsze rozumieją naturę tekstów i dyskursu przedmiotowego
- Nauczyciele języków również nie zawsze wiedzą, jak wspierać nauczycieli przedmiotów przedmiotowych

Łączność między treściami przedmiotowymi a językiem

- uczeń **zna położenie geograficzne Azji**, zasięg Pacyficznego Pierścienia Ognia, podział świata wg tektoniki.

Słownictwo
specjalistyczne

- uczeń **wymienia przykłady wulkanów** w Azji, wie jaki jest podział wulkanów z uwagi na ich aktywność.

Słownictwo
specjalistyczne

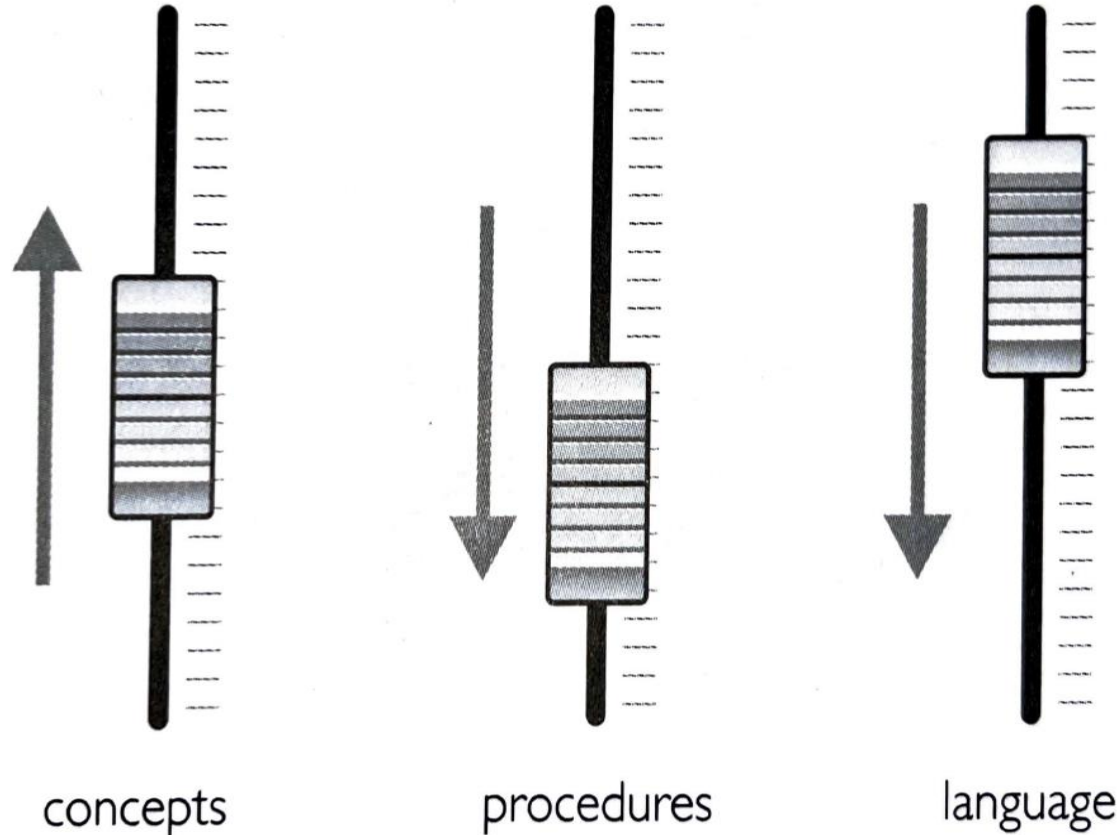
- uczeń **wyjaśnia** w jaki sposób powstają rowy tektoniczne, fale tsunami, trzęsienia ziemi.

Słownictwo specjalistyczne; funkcja językowa : "are the result of"
„are caused by”

- uczeń potrafi wymienić skutki kataklizmów nawiedzających Azję oraz **przedstawić sposoby ich zapobiegania.**

Słownictwo np. „floods, tsunami, fires, loss of life”
“early warning system, infrastructure”
Funkcja językowa: „Could be prevented by” lub
„We can prevent... by”

3 Wymiary CLIL: pojęcia(wiedza), zrobienia czegoś (umiejętności) i procesu komunikacji (tego co się robi) (Ball et al. , 2015)

Doskonalenie zawodowe w szkołach dwujęzycznych dotyczy

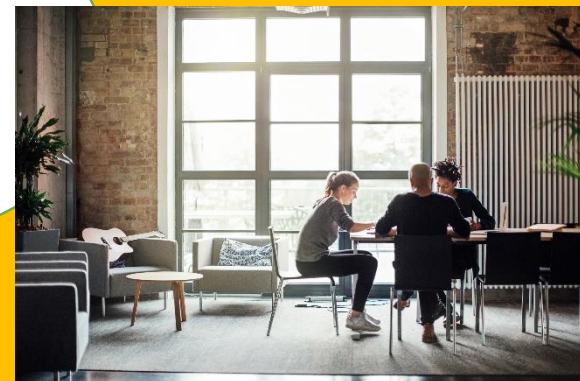
Nauczycieli
dwujęzyczni

Nauczycieli
języków
obcych

Dyrekcji i
administracji

Nauczycieli
przedmiotowi
uczący po
polsku

Nauczycieli
języka
polskiego

Rodzaje wsparcia dla nauczycieli (nowe, zintegrowane modele doskonalenia zawodowego dla nauczycieli dwujęzycznych (Yuen Yi Lo, 2020)

Intensywne kursy

- Teoretyczne i praktyczne podstawy edukacji dwujęzycznej
- Wyjazdy zagraniczne
- Wizyty studyjne
- Kursy podyplomowe
- Seminaria naukowe i konferencje
- Jeżeli warsztaty to w połączeniu z wizytami w szkole, obserwacjami lekcji

Kursy na terenie szkoły

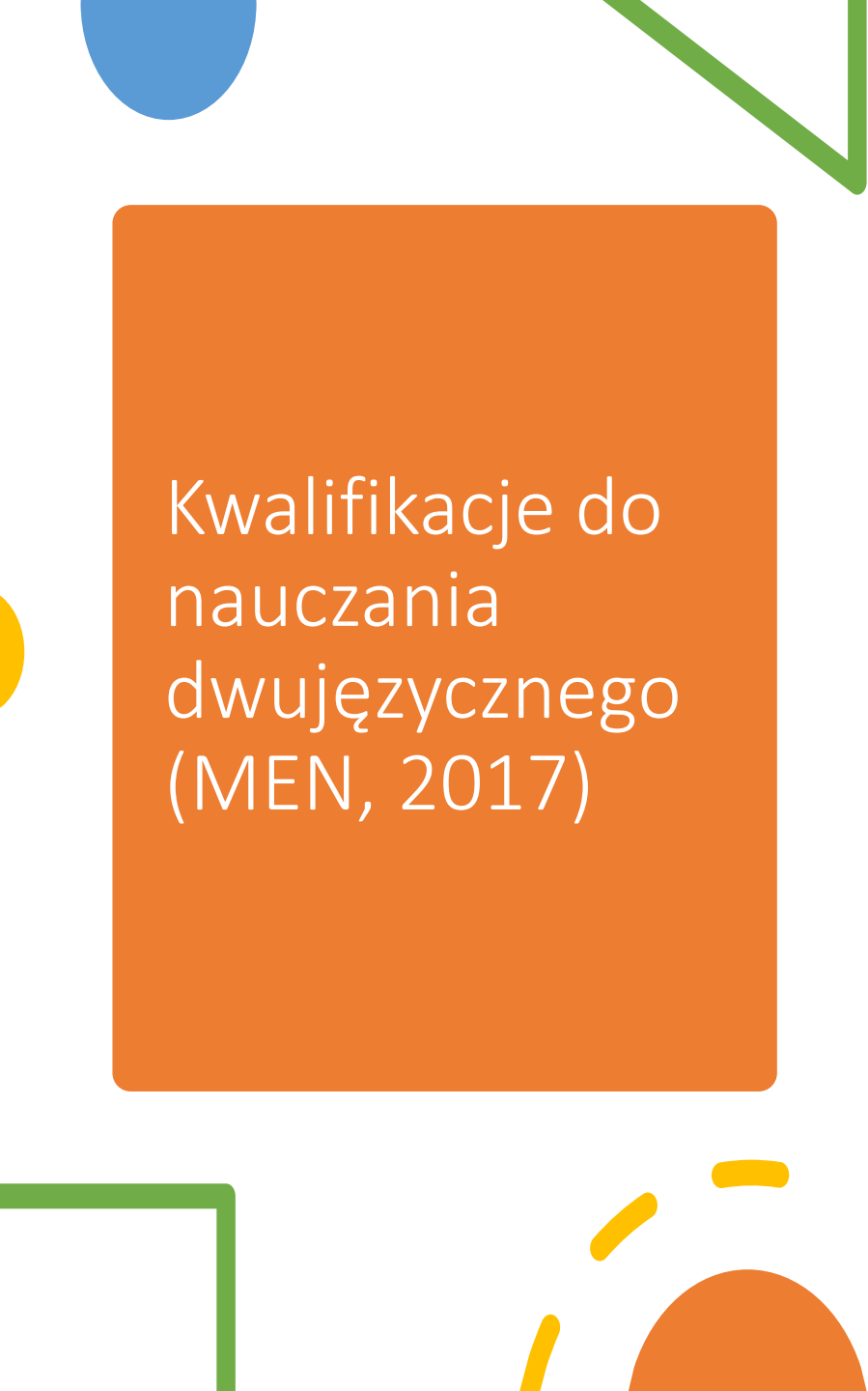
- Wsparcie na terenie szkoły
- Współpraca na terenie szkoły i poza nią
- Obecność mentorów
- Wsparcie uniwersytetów
- Ciągłość
- Wspólne planowanie, wdrażanie i refleksja podsumowująca

Wnioski

- Rozszerzanie oferty nauczania dwujęzycznego wymaga przygotowania nauczycieli, sukces zależy od dobrze przygotowanej kadry (Fernandez & Halbach, 2011; Perez-Cañado, 2016).
- Nauczyciele i dyrektorzy wybierają chętniej formy doskonalenia o charakterze bardziej krótkotrwałym i mało zindywidualizowanym, chociaż badania i modele wskazują na potrzebę bardziej długotrwałych szkoleń.
- Bardziej efektywne są szkolenia organizowane dla poszczególnych szkół. Nauczanie dwujęzyczne jest zazwyczaj bardzo związane z lokalnymi kontekstami (nauczyciele, współpraca)
- Więcej projektów opartych na współpracy między szkołami a uniwersytetami.
- Uniwersytety, organizacje i stowarzyszenia powinny wspierać rozwój zawodowy nauczycieli dwujęzycznych poprzez organizowanie różnego rodzaju kursów.

Dziękuję!
Thank you!
Merci!
Danke schön!

k.brzosko-barratt@uw.edu.pl

Kwalifikacje do nauczania dwujęzycznego (MEN, 2017)

Nauczyciel przedmiotu, który posługuje się językiem obcym na poziomie co najmniej B2, udokumentowanym wymaganym certyfikatem (załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2017 r. poz. 1575), lub nauczyciel języka obcego, który uzyskał dodatkowe kwalifikacje do nauczania przedmiotu niejęzykowego.

Różnorodność kontekstów oraz programów szkół dwujęzycznych

- Edukacja dwujęzyczna w klasach 7-8 szkoły podstawowej
- Różnorodność rozwiązań i kontekstów w których wprowadza się elementy edukacji dwujęzycznej w klasach młodszych
 - programy autorskie
 - innowacje oraz eksperymenty
 - oddziały międzynarodowe (PYP, MYP, oraz np. programy brytyjskie, kanadyjskie)
 - zajęcia dodatkowe
 - Elementy edukacji dwujęzycznej pojawiają się na lekcjach języków obcych (soft clil)

Badania wskazują że, w przypadku CLIL należy:

- Musimy zwracać większą uwagę na ważne dla omawianej tematyki elementy komunikacji, nie tylko słownictwo i struktury gramatyczne, ale funkcje komunikacyjne (czy uczniowie potrafią zrobić opis eksperymentu, wyjaśnić zjawisko)
- Zwracać uwagę na interakcję między uczniami (przy wcześniejszym przygotowaniu ich do tej interakcji)
- Nie zapominajmy o dobrze znanych aktywnościach językowych związanych z nabywaniem umiejętności językowych (przed słuchaniem, w czasie słuchania i po słuchaniu)
- Tworzyć warunki do wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Nauczyciele języków obcych i nauczyciele przedmiotów muszą współpracować, aby sformułować nową dydaktykę potrzebną do prawdziwej integracji formy i funkcji w nauczaniu języków obcych (march, 2002)

Mity związane z edukacją dwujęzyczną

- Nie ma różnicy między uczeniem w pierwszym języku i w drugim języku

Kształcenie nauczycieli dwujęzycznych

Potrzeby doskonalenia zawodowego nauczycieli dwujęzycznych: wyniki badań (2017-2019)

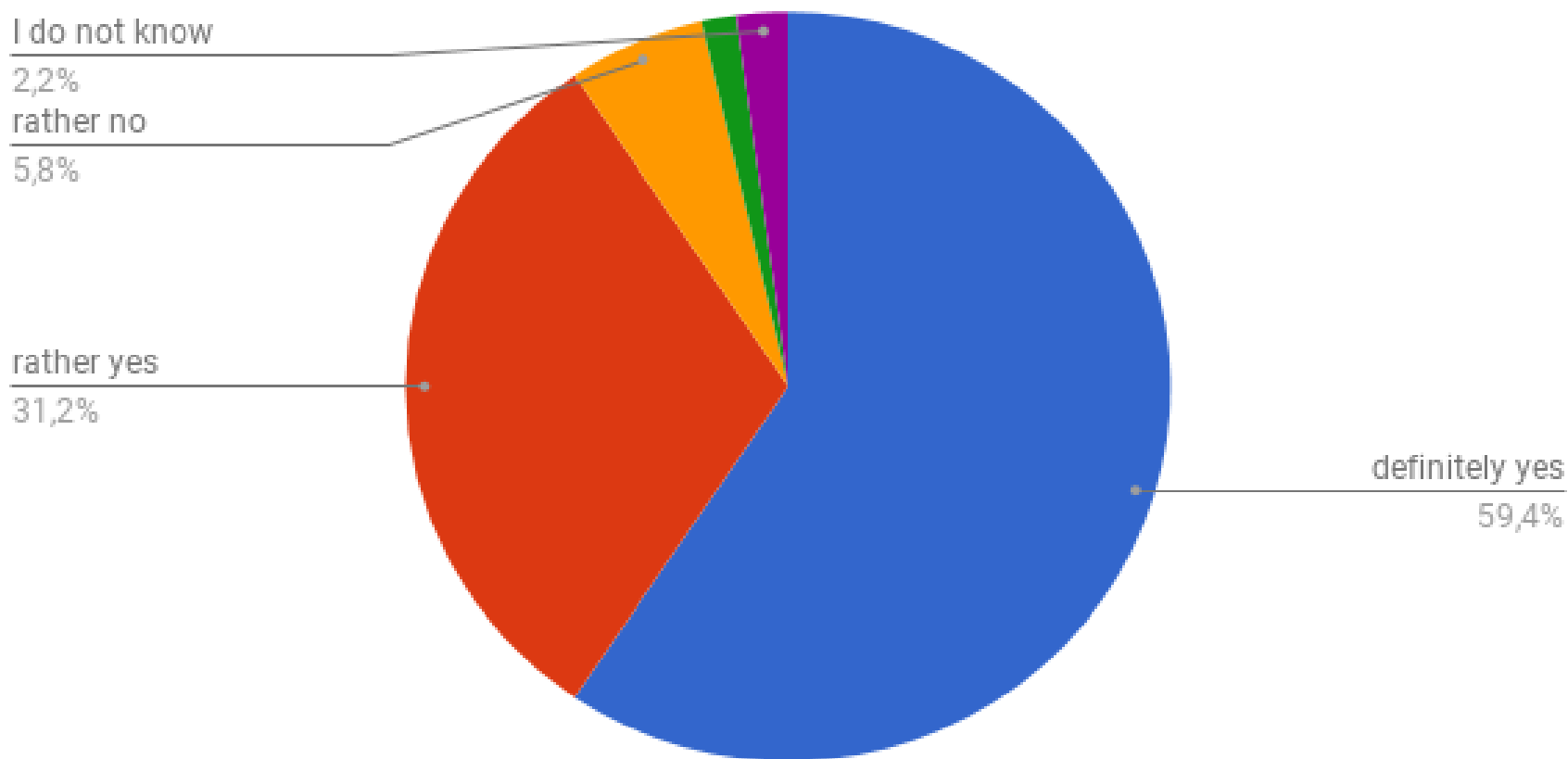
Badanie: kwestionariusz ankiety (Brzosko-Barratt, Jaros, Stępnia, 2018)

- Sposoby zbierania danych : **online – google forms**
- Liczba uczestników badania: (**N=198: nauczyciele – 138, dyrektorzy szkół – 60**)
- Type of school:
 - dyrektorzy szkół publicznych – **48 (80%), niepublicznych – 12 (20%)**
 - nauczyciele: szkoły publiczne – **124 (89,9%), niepubliczne – 14 (10,1%)**

Luty – kwiecień 2018

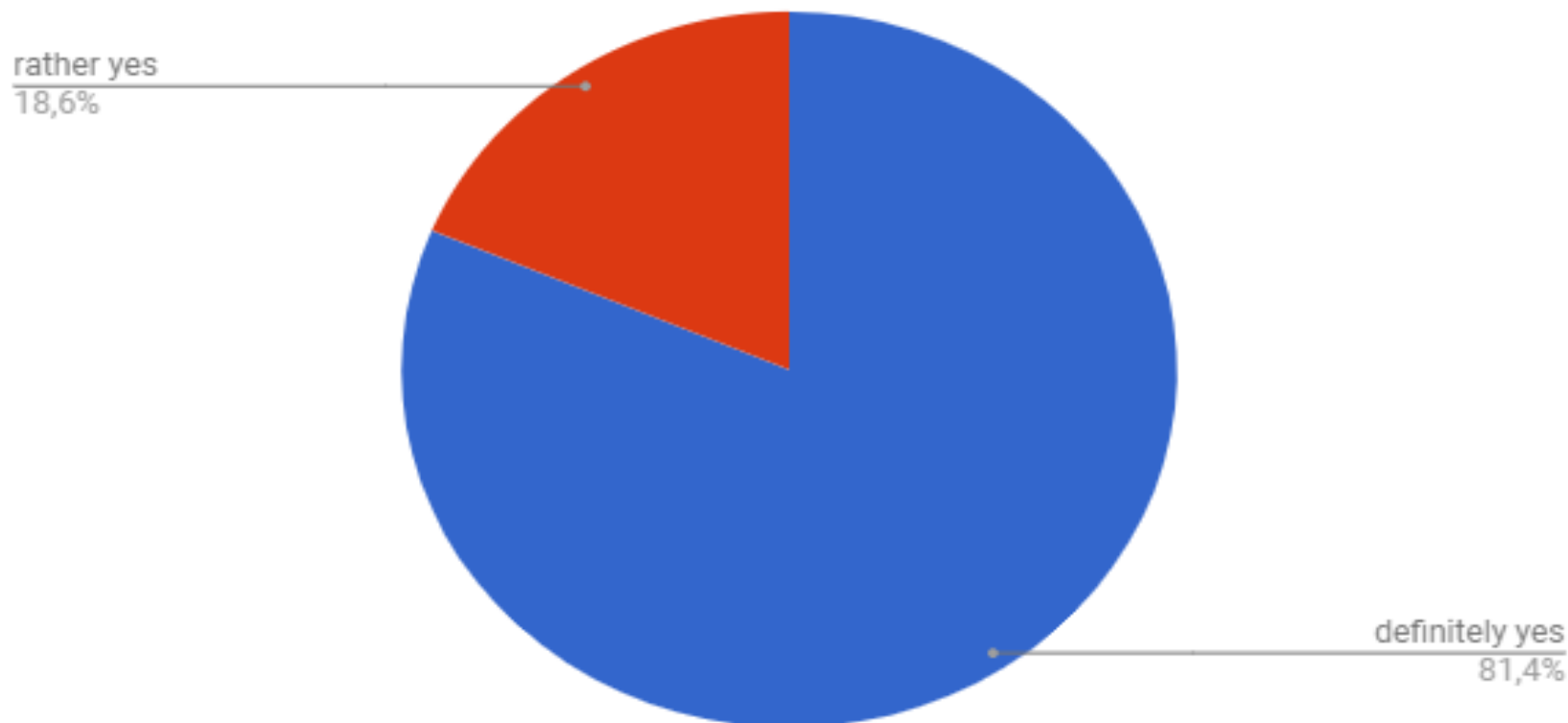
Potrzeba rozwoju zawodowego nauczyciele vs. dyrektorzy szkół

Q23. Do you see the need for professional development for bilingual teachers - teachers' responses

Potrzeba rozwoju zawodowego nauczyciele vs. dyrektorzy

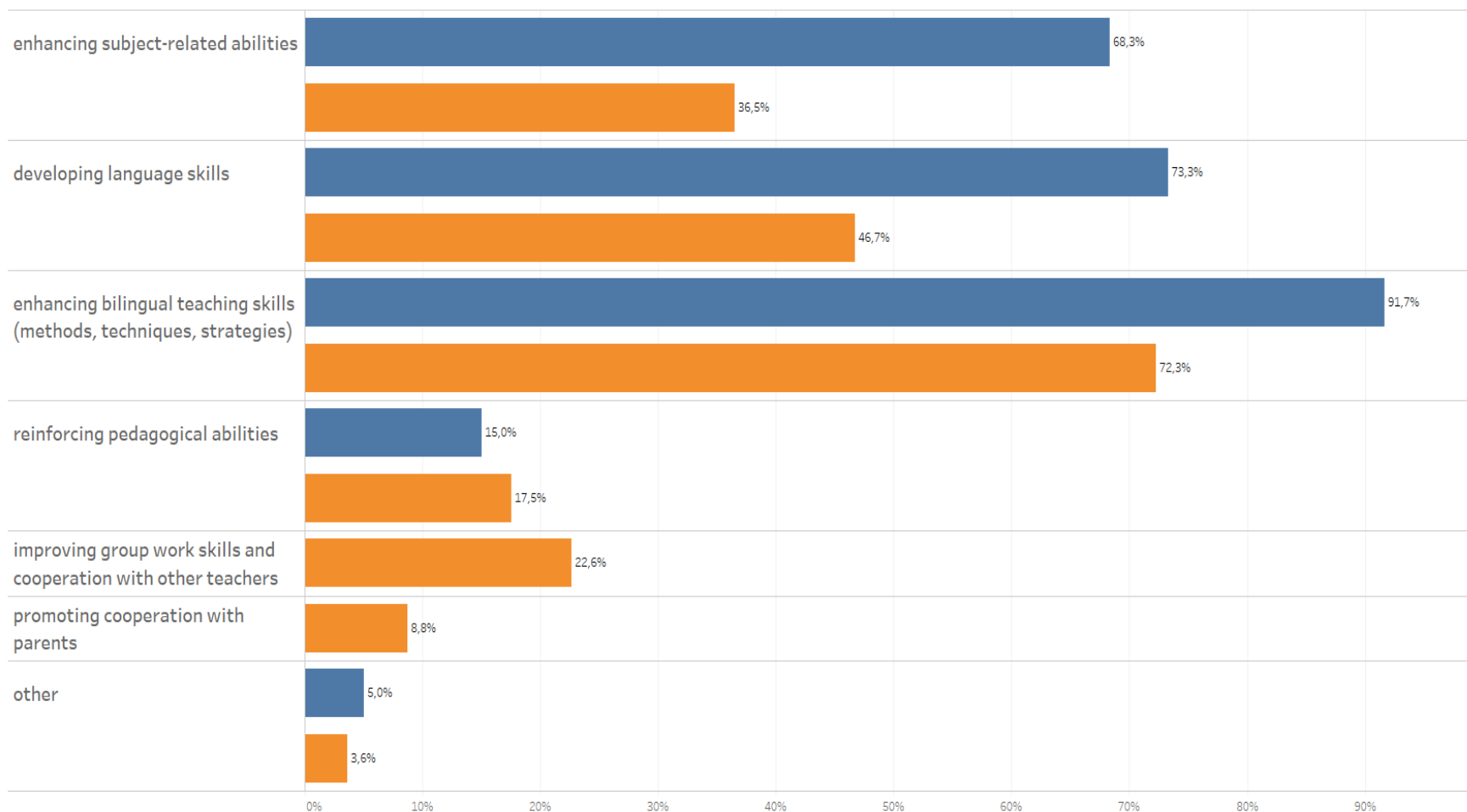
Q21. Do you see the need for continuous development for bilingual teachers? - principals' responses

Obszary doskonalenia zawodowego wybrane przez nauczycieli i dyrektorów

■ Survey for principals, 22. In what forms of continuous professional development should bilingual teachers participate?

■ Survey for teachers, 24. In what forms of continuous professional development would you like to participate?

Problemy z językiem podczas prowadzenia lekcji dwujęzycznych

■ No ■ Yes

I am a graduate of English Philology
(MA course)

52%

48%

I am a graduate of English Philology
(BA course)

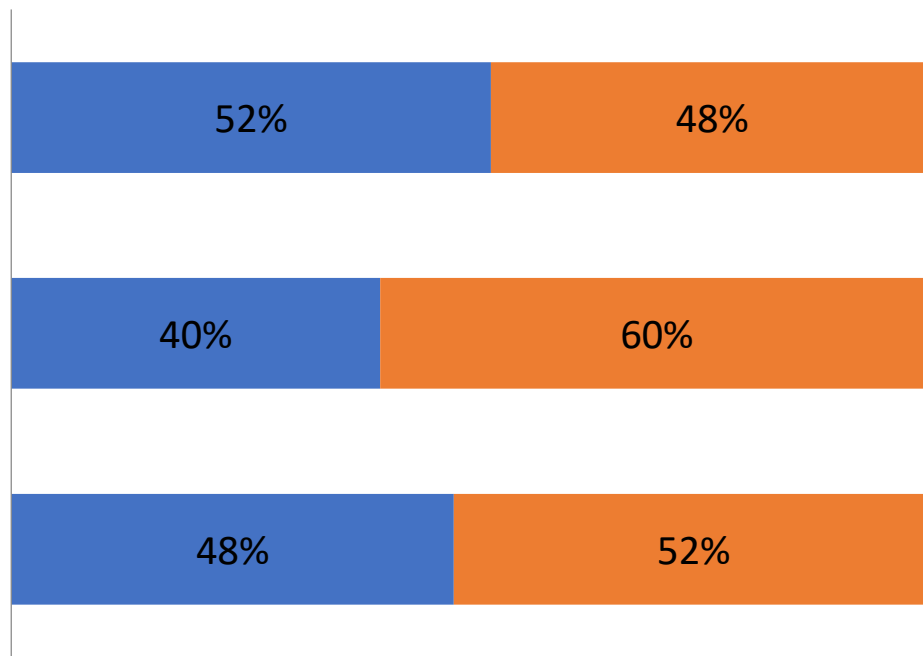
40%

60%

I hold B2 level certificate (according
to CEFR)

48%

52%

Obszary najczęściej wymieniane przez dyrektorów oraz nauczycieli

Both groups indicated the needs for PD:

1. Nauczanie dwujęzyczne (metody, techniki, strategie)

91% dyrektorzy

72% nauczyciele

2. Doskonalenie języka - **46% dyrektorzy**

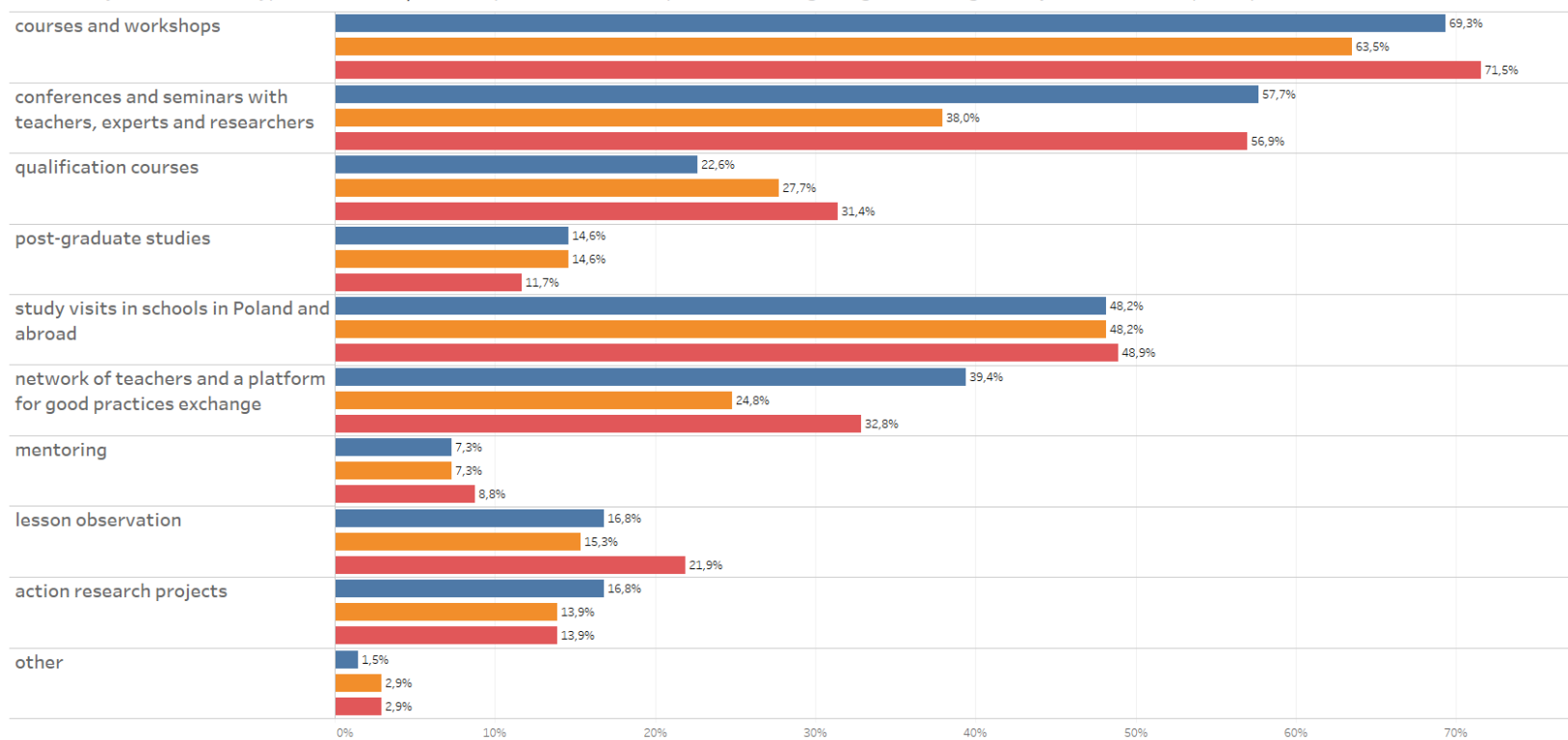
73% nauczyciele

3. Treści przedmiotowe - **68% dyrektorzy**

36% nauczyciele

Formy doskonalenia zawodowego w których nauczyciele dwujęzyczni chcieliby uczestniczyć ?

- 25. Can you indicate the types of activities/forms of professional development enhancing subject-related abilities, you would like to participate in?
- 26. Can you indicate the types of activities/forms of professional development enhancing language skills, you would like to participate in?
- 27. Can you indicate the types of activities/forms of professional development enhancing bilingual teaching skills, you would like to participate in?

Preferowane formy doskonalenia zawodowego

Kursy i warsztaty (69% treści przedmiotowe; 63% język; 71% nauczanie dwujęzyczne)

Konferencje i seminaria z ekspertami oraz badaczami oraz (57% ; nauczanie dwujęzyczne 56%)

Rozwijanie umiejętności językowych to **wizyty studyjne** w Polsce oraz zagranicą (48%)

Najmniej zainteresowania to **mentoring** (7% treści przedmiotowe oraz język; 8% nauczanie dwujęzyczne)

Przykłady projektów doskonalenia zawodowego

Kształcenie i rozwój zawodowy nauczycieli dwujęzycznych

Katarzyna Brzosko-Barratt

K.Brzosko-Barratt@uw.edu.pl

IV Ogólnopolski Zjazd Przedszkoli i Szkół Dwujęzycznych

Wydział Pedagogiczny

18.10.2021

Podsumowanie

Sekwencjonowanie pojęć

Nauczyciele przedmiotów pracujący w ramach CLIL nie mają szczególnych problemów z jasno wyznaczonymi sekwencjami, ale muszą rozumieć sposób, w jaki język każdej jednostki rozwija się, powtarza, przetwarza i staje się coraz bardziej złożony.

Z drugiej strony, nauczyciele języków pracujący w ramach CLIL muszą przyjąć perspektywę zajmowania się prawdziwymi treściami, rozumiejąc, jak się rozwijają i w jaki sposób towarzyszący im język wspiera całe ramy uczenia się.